

תאריך עדכון: שבת תשפ"א-פברואר 2021

צלילי זיכרון – מוסיקה יהודית בשואה, קורס מס. 47-075

מרצה: ד"ר רחל קולנדר

קורס בחירה

שנת לימודים: תשפ"א   סמסטר: ב   היקף שעות: 1 ש"ש

א. מטרת הקורס ותוצרי למידה:

הקורס מפגיש את הסטודנטים עם הרפרטואר המוסיקלי שהתקיים בקרב האסירים היהודים בגטאות ובמחנות בתקופת השואה, לפני ואחריה. במהלך השיעורים ייבחנו התכנים המילוליים והמוסיקליים, והקשרם כעדות לאירועים ההיסטוריים וכתיעוד לחוסן הרוחני וליכולת ההשרדות של המחברים והמבצעים.

תוצרי למידה:

- א. לרכוש כלים בניתוח מוסיקלי
- ב. להבין את המוסיקה בהקשרה לתהליכים ההיסטוריים שהתרחשו בעולם בכלל ובחברה היהודית בפרט.
- ג. לסייע בהבנת ההתנהגות של הקורבנות ושל הכובשים
- ד. לנתח את חווית הביצוע של הביטוי המוסיקלי בשואה כעדות לעמידה הרוחנית ולשמירה על צלם אנוש ועל ערכי הדת, המוסר והחברה.

ב. תוכן הקורס:

רציונל נושאים:

המוסיקה בשואה היא אמצעי תיעוד של אירועים, עשייה ותושיה, ומשתקפים בה לא רק הסבל, הכאב, הצער והגעגועים אלא גם הערכים הרוחניים ואושיות המסורת היהודית. גם תקווה ושאיפה להנצחה ולנקמה נשזרים בה, וכל אלה נחשפים בקורס, על פי הכרונולוגיה ההיסטורית של האירועים.

מהלך השיעורים:

הקורס הוא מתוקשב ומבוסס על שנים עשר שיעורים של 50 דקות כל אחד. במהלך השיעורים ישולבו קטעי האזנה וצפייה. ניתוח המוסיקה ייעשה בהקשר לטקסט ולנסיבות חיבורו, מתוך הבנה שהמוסיקה היא חלק מעיצוב הזיכרון של הפרט והכלל.

תכנית הוראה מפורטת:

שיעורים 1-2	הקדמה; מוסיקה יהודית באירופה בין שתי מלחמות עולם
שיעורים 3-5	מוסיקה בגטאות
שיעורים 6-7	מוסיקה במחנות באירופה ובצפון אפריקה
שיעור 8	מוסיקה של הפרטיזנים והלוחמים
שיעורים 9-10	מוסיקה בקרב שארית הפליטה
שיעור 11	שירי הניצולים במחנה המעצר בקפריסין
שיעור 12	זיכרון השואה – שירי הנצחה במדינת ישראל

ג. דרישות קדם:

רקע בסיסי בקריאת תווים ובתולדות השואה באירופה.

ד. חובות/דרישות/מטלות:

- השתתפות פעילה בקורס – דיווח באמצעים דיגיטליים על נוכחות בקורס
- עבודה בסיום הקורס

ה. מרכיבי הציון:

100% עבודה סופית

ו. ביבליוגרפיה:

אוסטרובר, ח. **ללא הומור היינו מתאבדים**. ירושלים: יד ושם, תשס"ט.

אליאב, מ. **אני מאמין**. ירושלים: מוסד הרב קוק, תשכ"ט.

ברזילי, א. ואחרים. **יהדות יוון בחורבנה: פרקי זכרונות**. תל אביב: המכון לחקר יהדות סלוניקי, תשמ"ח.

הוד, מ. **קולות מתוך החושך**. ירושלים: יד ושם, תשס"ב.

הורביץ, א. ואחרים. **מן המיצר**. תל אביב: בית לוחמי הגטאות והקיבוץ המאוחד, תש"ט.

פאטר, י. **מוסיקה יהודית בפולין בין שתי מלחמות עולם**. תל אביב: הקיבוץ המאוחד, 1992.

פרגר, מ. **מן המצר קראתי**. ירושלים: מוסד הרב קוק, תשט"ו.

קולנדר, ר. **כל צליל יש סיפור**. ירושלים: מכילה ירושלים, תשע"ד.

Braun, J. "Music-Survival-Resistance", *On Jewish Music*, Frankfurt am Main: Lang, 2006, pp. 331-339.

Flam, G. *Singing for survival*, Urbana and Chicago: University of Illinois, 1992.

Werb, B., "Vu Ahin Zol Ich Geyn? Music of Jewish Displaced Persons", *Across Centuries and Cultures*, Karnes, K. C. and L. Sheptovitzky (eds.), Frankfurt Am Main: Lang, 2010, pp. 75-91.

ז. שם הקורס באנגלית:

Songs of Memory – Jewish music in the Holocaust